

Datum van
inontvangstneming

:

07/02/2014

Zaak C-690/13

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

27 december 2013

Verwijzende rechter:

Monomeles Efeteio Thrakis (Griekenland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 november 2013

Verzoekende partij:

Trapeza Eurobank Ergasias AE

Verwerende partijen:

Agrotiki Trapeza tis Ellados (ATE)

Pavlos Sidiropoulos

Nummer 123/2013

HET MONOMELES EFETEIO THRAKIS (beroepsrechter in enkelvoudige
samenstelling, te Thraki)

(Omissis)

Heeft een openbare terechtzitting gehouden op 11 oktober 2013 voor de mondelinge behandeling van het geding tussen:

appellante, eiseres – gedaagde in eerste aanleg: de financiële instelling in de vorm van een naamloze vennootschap genaamd „Trapeza Eurobank Ergasias Anonimi Etairia” en optredend onder de handelsnaam „Eurobank Ergasias”, voorheen „Trapeza E.F.G. Eurobank Ergasias Anonimi Etairia”, gevestigd te Athene (omissis), en

geïntimeerden: 1) eiseres – gedaagde in eerste aanleg: de (volgens artikel 68 van wet nr. 3601/2007) in staat van vereffening verkerende kredietinstelling genaamd „Agrotiki Trapeza tis Ellados [OR. 2] A.T.E.”, gevestigd te Athene (omissis), en 2) gedaagde in eerste aanleg: Pavlos Sidiropoulos, zoon van Eleftherios, te Aghios Athanassios, Drama, niet verschenen.

Eiseres in eerste aanleg, thans geïntimeerde, deed op 5 juli 2010 bij het Monomeles Protodikeio (rechtbank in eerste aanleg in enkelvoudige samenstelling) te Drama verzet tegen gedaagden en vorderde als gesteld in haar eis.

Eiseres in eerste aanleg, thans appellante, deed op 12 juli 2010 bij het Monomeles Protodikeio te Drama verzet tegen gedaagden en vorderde als gesteld in haar eis.

Het Monomeles Protodikeio te Drama heeft deze zaken gevoegd en bij beslissing nr. 60/2011 het verzet van 12 juli 2010 (omissis) ongegrond verklaard en het verzet van 6 juli 2010 (omissis) ten aanzien van de eerste gedaagde gegrond verklaard en ongegrond ten aanzien van de tweede gedaagde.

[OR. 3]

Tegen deze uitspraak stelde appellante (eiseres in eerste aanleg) met beroepsschrift van 8 december 2012 beroep in (omissis).

(Omissis)

Overweegt, na kennisneming van de stukken, op grond van de wet:

I. Geldigheid van de dagvaarding in verzet

(Omissis) **[OR. 4]** (omissis)

II. Het procesverloop in hoofdlijnen

De naamloze vennootschap „Trapeza EFG Eurobank Ergasias A.E.”, gevestigd te Athene (hierna ook: „executant”, of „Eurobank”), heeft op de wettige wijze een executieprocedure ingeleid tegen Pavlos E. Sidiropoulos, landbouwer, woonachtig te Aghio Athanassio, Drama (hierna: „geëxecuteerde”), ter voldoening van een geldvordering die zij op de laatste had. Deze vordering was bevestigd met betalingsbevel nr. 110/2008 van de Eirinodikis (kantonrechter) te Drama. Dit betalingsbevel vormde de executoriale titel op basis waarvan overeenkomstig artikel 904, lid 2, sub e, KPolD (Grieks wetboek van burgerlijke rechtsvordering) is overgegaan tot executie ten laste van de geëxecuteerde. Het onroerend goed van de geëxecuteerde is op 28 januari 2009 in het openbaar verkocht (omissis). De opbrengst [OR. 5] beliep een bepaald bedrag. Tijdens de verkoop meldde ook de naamloze bancaire vennootschap genaamd „Agrotiki Trapeza tis Ellados A.E.”, gevestigd te Athene (hierna: „ATE” of „gedaagde”), een vordering op de geëxecuteerde aan. ATE had deze vordering op de geëxecuteerde verzekerd door een recht van hypotheek in te schrijven op diens onroerend goed. Dit zakelijke recht stelde ATE in staat haar vordering bij voorrang uit de opbrengst van de verkoop van het onroerende goed te voldoen (artikel 1257 van het Grieks burgerlijk wetboek, de Astikos Kodikas; hierna: „AK”). De opbrengst volstond evenwel niet om alle schuldeisers van de geëxecuteerde die hun vordering voor de verkoop hadden aangemeld, te voldoen. De met de afhandeling van de verkoop belaste notaris volgde derhalve de door het wetboek van burgerlijke rechtsvordering (artikelen 974 tot en met 977 KPolD) voor dergelijke gevallen voorgeschreven procedure, en stelde na enige andere akten uiteindelijk onder nr. 16.222/2010 de staat van verdeling vast. De notaris vermeldde daarop ATE met voorrang, omdat deze bank haar vordering jegens de geëxecuteerde had verzekerd met het zakelijk recht van hypotheek op het onroerend goed waarop de executie betrekking had. Aangezien de vordering van ATE echter een hoger bedrag beliep dan [OR. 6] de opbrengst van de verkoop, nam de notaris Eurobank geheel niet op in de staat van verdeling. Als schuldeiser met een niet-verzekerde vordering tegen de geëxecuteerde, kon de executant deze derhalve niet voldoen door middel van de tegen deze debiteur gevoerde executoriale procedure.

Eurobank deed bij het Monomeles Protodikeio te Drama op 12 juli 2010 (omissis) verzet tegen de staat van verdeling, met onder meer ATE als gedaagde, met het betoog dat ATE geen voorrang bij de verkoop toekwam, aangezien het door de laatste op het onroerend goed van geëxecuteerde ingeschreven recht van hypotheek tot stand was gekomen volgens de artikelen 12 en 13, lid 1, van wet nr. 4332/1929, welke evenwel in strijd zijn met artikel 107 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: „VWEU”). Eiseres beriep zich er in haar beroepschrift eveneens op dat, wanneer ATE in de staat van verdeling niet met voorrang maar als niet-verzekerde schuldeiser van de geëxecuteerde was opgenomen, zij daarin zelf wel zou zijn opgenomen en althans een gedeelte van het bedrag van haar vordering op Pavlos E. Sidiropoulos zou ontvangen.

[OR. 7]

Het Monomeles Protodikeio te Drama heeft in zijn uitspraak nr. 60/18-7-2011 dit betoog ongegrond verklaard en het verzet afgewezen.

Eurobank was van mening dat de rechter in eerste aanleg de genoemde bepalingen van Unierecht onjuist heeft uitgelegd en heeft tegen de beslissing van het Monomeles Protodikeio te Drama derhalve bij het onderhavige gerecht hoger beroep ingesteld. Appellante voert in haar middel dezelfde grond aan als in eerste aanleg.

ATE, geïntimeerde, betoogt daarentegen dat de uitlegging en toepassing van de bewuste bepalingen door de rechter in eerste aanleg niet onjuist is, aangezien de voorrechten die de artikelen 12 en 13, lid 1, van wet nr. 4332/1929 haar toekennen niet in strijd zijn met deze bepalingen van supranationaal recht, en op grond van artikel 20, lid 2, van wet nr. 2844/2000 en artikel 8, lid 2, van wet nr. 3060/2002 van kracht zijn gebleven. Geïntimeerde doet, om haar betoog te staven, met name een beroep op uitspraak nr. 360/2010 van de Areios Pagos (hoogste burgerlijke rechter; hierna: „AP”), die in een soortgelijk geval inderdaad heeft geoordeeld dat de Unierechtelijke bepalingen ter bescherming van de vrijheid van mededinging tussen de ondernemingen op de markt van de Unie **[OR. 8]** in het bewuste geval niet van toepassing zijn (omissis). Dit is als obiter dictum ook aanvaard door de Areios Pagos in volledige samenstelling, in diens uitspraak nr. 25/2006 (omissis).

III. Het nationale (Griekse) recht

Artikel 1, lid 1, van wet nr. 4332/1929 bepaalt: „[e]r wordt een onafhankelijke bancaire instelling opgericht die ten dienste staat van het algemeen belang, gevestigd te Athene en genaamd ‚Agrotiki Trapeza tis Ellados’, met als doel de kredietverstrekking aan landbouwers, de versterking van de vereniging in coöperaties en de verbetering van de voorwaarden voor de uitoefening van agrarische en daarmee verwante werkzaamheden”.

Artikel 12 van deze wet bepaalt: „A.T.E. kan, ter verzekering van al haar vorderingen, zoals omschreven in artikel 8, lid 1, van de wet waarbij zij is opgericht, te allen tijde een hypotheek laten inschrijven op onroerende goederen toebehorende aan haar debiteuren of de mede-debiteuren dezer, op basis van de documenten van lening of andere documenten waaruit van een vordering blijkt. De inschrijving van een dergelijke hypotheek, evenals van een contractueel overeengekomen hypotheek, is vrijgesteld van iedere heffing of leges”.

[OR. 9]

Artikel 13, lid 1, van deze wet bepaalt: „[d]e executie ten laste van al dan niet met een hypotheek belaste onroerende goederen van debiteuren en mede-debiteuren van A.T.E. vindt plaats krachtens het document van lening of enig ander

document waaruit van de vordering blijkt, welke documenten kracht hebben van executoriale titel zonder in executoriale vorm te hoeven zijn opgemaakt [...]”.

Artikel 26, lid 1, van wet nr. 1914/1990 bepaalt: „[d]e Agrotiki Trapeza tis Ellados wordt omgezet in een naamloze vennootschap met ingang van de publicatie, in overeenstemming met de voor naamloze vennootschappen geldende bepalingen, in het Deltio Anonymom Etairion van de Efimerida tis Kyverniseos (onderdeel van de staatscourant dat betrekking heeft op naamloze vennootschappen), van de nieuwe statuten, door haar vast te stellen op basis van de bepalingen betreffende naamloze bancaire vennootschappen, en goed te keuren bij gezamenlijk besluit van de ministers van Financiën en van Landbouw”. Lid 4 van hetzelfde artikel bepaalt: „[a]lle bijzondere regelingen ten aanzien van de Agrotiki Trapeza tis Ellados betreffen en met name die welke betrekking hebben op haar materiële en procedurele voorrechten, haar fiscale en andere vrijstellingen, de executoriale titels van haar vorderingen, de zekerheidsstelling van haar vorderingen en in het algemeen haar positie als rechtssubject, blijven van kracht ten aanzien van de Agrotiki Trapeza tis Ellados A.E. en zullen ongewijzigd op haar worden toegepast”.

[OR. 10]

Artikel 26, lid 8, van wet nr. 2076/1992 betreffende de „toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen” bepaalt: „bepalingen van wetten tot regeling van statutaire aangelegenheden van in Griekenland gevestigde banken worden ingetrokken. De bestaande statuten blijven van kracht en kunnen worden gewijzigd volgens de bepalingen inzake de naamloze vennootschappen”.

Artikel 1257 van het Grieks burgerlijk wetboek (Astikos Kodikas; hierna: „AK”) luidt: „[e]en zakelijk recht van hypotheek kan worden gevestigd op het onroerend goed van een derde, om te verzekeren dat een vordering van een schuldeiser bij voorrang uit de zaak zal worden voldaan.”

Artikel 1260 AK luidt: „[d]e vereisten voor verkrijging van hypotheek zijn een executoriale titel die een recht van hypotheek toekent en inschrijving ervan in het hypotheekregister”.

Artikel 1261 AK bepaalt: „[t]itels die een recht van hypotheek toekennen zijn de wet, (...) en de wil van partijen”.

Artikel 1007, lid 1, KPolD bepaalt: „[o]p de rangregeling van de schuldeisers zijn de artikelen 975 tot en met 978 van toepassing (...). De met een hypotheek verzekerde vordering neemt de plaats in van de vordering van artikel 976, ten tweede”.

Artikel 918, lid 1, KPolD bepaalt „[g]edwongen executie vindt slechts plaats krachtens een afschrift van de executoriale titel dat de **[OR. 11]** executoriale vorm

heeft (grosse). Vereisten voor de executoriale vorm zijn de vermelding dat de titel is afgegeven in naam van het Griekse volk en het bevel aan alle bevoegde organen om de executoriale titel ten uitvoer te leggen (...)

Artikel 972, lid 2, sub b, KPolD bepaalt: „[w]anneer een door een schuldeiser aangemelde vordering berust op een executoriale titel, heeft de aanmelding dezelfde gevolgen als het beslag”.

IV. Het Unierecht

Artikel 107 VWEU (oud artikel 87 EG), lid 1, luidt: „[b]ehoudens de afwijkingen waarin dit Verdrag voorziet, zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.”

Artikel 108, lid 3, VWEU bepaalt: „[d]e Commissie wordt van elk voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig op de hoogte gebracht, om haar opmerkingen te kunnen maken. (...) De betrokken lidstaat kan de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen voordat die procedure tot een eindbeslissing heeft geleid.”

[OR. 12]

V. De verhouding tussen de bepalingen van het Griekse recht en het Unierecht in de onderhavige zaak en de gronden voor een prejudiciële verwijzing

1. Volgens de artikelen 12 en 13, lid 1, van wet nr. 4332/1929 kan ATE een hypotheek laten inschrijven op een onroerend goed van haar debiteuren die een agrarische of verwante activiteit uitoefenen, zonder dat zij met deze personen een overeenkomst behoeft te sluiten waarbij haar een recht van hypotheek wordt verleend. Deze bank heeft voorts het recht om een executie in te leiden door middel van een eenvoudig document tussen partijen, dat uiteraard wel haar vordering op de debiteur dient aan te tonen. Deze executoriale titel vormt een grosse, zonder dat deze voorzien hoeft te zijn van de door artikel 918, lid 1, sub b, KPolD voorgeschreven executoriale formule. Deze voorrechten werden destijds door wet nr. 4332/1929 aan ATE verleend opdat deze bank beter kon voldoen aan haar in artikel 1, lid 1, van dezelfde wet omschreven doelstelling. De andere banken hebben deze rechten nooit gehad. De door de Griekse wetgever aan ATE verleende voorrechten stellen haar in staat de kredietrisico's bij de berekening van haar solvabiliteitsratio welhaast tot nul te reduceren, waardoor zij grote financieringstekorten kan vermijden en zich **[OR. 13]** jegens de toezichthoudende instanties als meer betrouwbaar en solvabel dan de overige banken kan voordoen,

en uiteindelijk ook hogere leningen te verstrekken dan de andere banken kunnen. Voorts is ATE, wanneer zij een hypotheek inschrijft op een onroerend goed van een debiteur die een agrarische of daarmee verwante activiteit uitoefent, geen inschrijvingskosten verschuldigd (artikel 12 van wet nr. 4332/1929, artikel 26, lid 1, van wet nr. 1914/1990 en artikel 8, lid 1, van wet nr. 3060/2002), en betaalt zij geen kosten voor de afgifte van een grosse wanneer zij een executie tegen een debiteur inleidt (artikel 13, lid 1, van wet nr. 4332/1929 in samenhang met artikel 26, lid 1, van wet nr. 1914/1990). ATE betaalt derhalve geen heffingen en leges – die anders op haar begroting zouden drukken – en draagt dus niet bij aan de overheidsmiddelen. Deze voorrechten hebben mitsdien een ongunstige invloed op de mededinging tussen de Griekse en buitenlandse banken die op de Griekse markt actief zijn [zie ook de artikelen 63, 106, 108 en 111 van richtlijn 2006/48/EG betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen; (omissis)]. Griekenland heeft de bij wet nr. 4322/1929 aan ATE verleende voorrechten echter nooit gemeld aan de Europese Commissie, zodat deze instelling van de Europese Unie **[OR. 14]** tot op heden niet heeft kunnen optreden overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU. Het is aannemelijk dat de verplichting van Griekenland ter zake in stand is gebleven, zelfs indien wordt aanvaard dat ATE ondanks haar omzetting krachtens artikel 26, lid 1, van wet nr. 1914/1990 in een naamloze vennootschap, nog steeds ten dienste staat van het algemeen belang, omdat artikel 108, lid 3, VWEU volgens artikel 106, lid 2, VWEU ook steunmaatregelen omvat aan ondernemingen die nutsvoorzieningen verstrekken en diensten van algemeen economisch belang verrichten [zie ook arrest van 22 juni 2000 van het Hof van Justitie van de Europese Unie, Frankrijk/Commissie, (C-332/98, Jurispr. blz. I-4833), (omissis)]. Dit algemeen-belangaspect van ATE wordt in Griekenland de laatste tijd evenwel hevig betwist. In uitspraak nr. 20/2011 van de Areios Pagos in volledige samenstelling, betoogde een minderheid van twee rechters bij voorbeeld dat ATE heden ten dage een commerciële activiteit uitoefent, die in niets verschilt van die van andere banken. Zij **[OR. 15]** aanvaarden wel, dat het begrip steunmaatregel wordt bepaald door de gevolgen die deze teweeg brengt en niet door de vorm ervan, het ermee beoogde doel of de redenen voor de vaststelling ervan (omissis).

2. In het onderhavige geval dient dit gerecht derhalve te beslissen of appellante (eiseres in eerste aanleg) zich in haar middel terecht erop beroept dat de materiële en procedurele voorrechten die de artikelen 12 en 13, lid 1, van wet nr. 4332/1929 in samenhang met artikel 26, lid 1, van wet nr. 1914/1990, aan ATE verlenen, een „steunmaatregel” vormen in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, en bij een bevestigend antwoord, toepassing te geven aan artikel 108, lid 3, derde zin, VWEU, volgens welke bepaling „[d]e betrokken lidstaat [...] de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering [kan] brengen voordat die procedure tot een eindbeslissing heeft geleid”. Het onderhavige geding heeft dus tot doel om uit te maken of de inschrijving door ATE van een hypotheek op een onroerend goed van geëxecuteerde ongeldig was, omdat de artikelen 12 en 13, lid 1, van wet nr. 4332/1929 in samenhang met **[OR. 16]** artikel 26, lid 1, van wet nr. 1914/1990 in strijd zijn met de aangehaalde supranationale bepalingen, en derhalve buiten

toepassing moeten blijven. Zo dit geval zich hier voordoet, is de plaatsing door de notaris van ATE als bevoorrecht schuldeiser van de geëxecuteerde op de door haar opgestelde staat van verdeling, ongeldig. Deze ongeldigheid volgt uit de onderlinge samenhang van de artikelen 159, 933 en 1007, eerste volzin, KPolD, de artikelen 1257 en 1269 AK en artikel 26, lid 8, eerste volzin, van wet nr. 2076/1992. Indien uiteindelijk wordt vastgesteld dat ATE niet een bevoorrecht, doch een eenvoudig schuldeiser (met een schriftelijk aangetoonde vordering) van de geëxecuteerde was, dan zal dit gerecht het beroep gegrond verklaren, de bestreden beslissing nietig verklaren en het verzet ten gronde beoordelen (artikel 535, lid 1, KPolD). Indien het verzet gegrond wordt bevonden zal dit gerecht de staat van verdeling ongeldig verklaren ten aanzien van de vermelding daarop van de vordering van ATE als bevoorrechte vordering. Het gerecht zal vervolgens appellante als niet-verzekerde schuldeiser van de geëxecuteerde in de staat van verdeling opnemen. Op deze wijze zal appellante uiteindelijk althans een gedeelte van haar vordering op de geëxecuteerde kunnen innen. De ongeldigverklaring van de staat van verdeling is immers het middel waarmee het onderhavige gerecht – in overeenstemming **[OR. 17]** met artikel 108, lid 3, VWEU – de bank „Trapeza EFG Eurobank Ergasias A.E.” bescherming kan bieden, zolang de Commissie inzake deze kwestie nog geen beslissing heeft genomen [zie voor een voorbeeld van deze verplichting van de nationale rechter als rechtstreeks uitvloeisel van artikel 108, lid 3, VWEU: arrest Hof van 21 november 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires en Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon (C-354/90, Jurispr. blz. I-5505)]. Voorts moet de rechter in tweede aanleg bij de beoordeling van het beroep de wet toepassen zoals van kracht op het moment van de bekendmaking van de bestreden beslissing (artikel 533, lid 2, KPolD).

VI.

Gelet op het bovenstaande dient dit gerecht zijn eindbeslissing aan te houden en de zaak te verwijzen naar het Hof van Justitie van de Europese Unie in overeenstemming met artikel 267 VWEU, zoals bepaald in het dictum. (Omissis) **[OR. 18]** (Omissis).

Beslist als volgt:

(Omissis)

De eindbeslissing wordt aangehouden;

De zaak wordt verwezen naar het Hof van Justitie van de Europese Unie, met de volgende prejudiciële vragen:

1.a) Omvat de werkingssfeer van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie de materiële en procedurele voorrechten die de

artikelen 12 en 13, lid 1, van wet nr. 4332/1929 in samenhang met artikel 26, lid 1, van wet nr. 1914/1990 verlenen aan ATE A.E.?

1.b) Is deze beperking eveneens van toepassing wanneer moet worden aangenomen dat de werkzaamheden van ATE A.E. in overeenstemming met haar statuten nog altijd „ten dienste staat van het algemeen belang”?

2) Indien het antwoord op de vragen 1a en 1b bevestigend luidt, had Griekenland dan de procedure van artikel 108 lid 3, VWEU moeten volgen zodat de bewuste voorrechten in stand konden blijven?

3.a) Is de verwijzende rechter gehouden in het onderhavige geval de **[OR. 19]** artikelen 12 en 13, lid 1, van wet nr. 4332/1929 buiten toepassing te laten wegens mogelijke strijd met de artikelen 107, lid 1, en 108, lid 3, VWEU?

(Omissis).

Aldus vastgesteld en uitgesproken in de raadszaal van dit gerecht ter openbare zitting van 18 november 2013.

DE PRESIDENT

DE GRIFFIER